

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Suomen Yrittäjät korostaa, että alueiden kehitystyötä ohjaavat alueiden menestystekijät eli yritykset. Tämän johdosta aluekehittämisessä ja uudessa lainsäädännössä on huomioitava kauttaaltaan elinkeinoelämän osallistaminen, elinkeinoelämän tarpeiden ennakoiminen ja kuuleminen. Yritykset ovat tunnistettava aluekehittämisen keskeisimpänä voimavarana, julkisen hallinnon kumppaneina ja tuottajana julkisen sektorin järjestämille palveluille.

Lainsäädäntöuudistus palvelee monin osin ja aiheellisesti tätä ylle kirjoitettua tarkoitusta. Silti Suomen Yrittäjillä on luonnokseen muutamia esityksiä, jotka vahvistavat elinkeinoelämän osallistamista alueiden kehittämiseen.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että työ- ja elinkeinoministeriö huomioi lakikokonaisuudessa koronakriisin kaltaiset olosuhteet. Esimerkiksi on syytä kartoittaa, onko rakennepolitiikan rahastoja käsittelevissä säädöksissä sellaisia kirjauksia, joita tulisi joustavoittaa ja sujuvoittaa vastamaan äkillistä ja globaalia muutosta yritysten toimintaympäristöön.

Viranomaisten vastuut ja roolit ovat oltava lainsäädännössä selkeät, johon valmistelussa on aiheellisesti pyritty. Samalla on huomioitava, että yrittäjien kannalta ei ole monesti oleellista, onko kyse kenen viranomaisen palveluista tai tehtävistä, vaan hallinnolliset raja-aitojen täytyy olla mahdollisimman huomaamattomia asiakkaille.

Aluekehittämisen suunnittelujärjestelmää ehdotetaan selkeytettäväksi. Suomen Yrittäjät katsoo, että keskeistä jatkossakin on, että aluekehittämistä ohjaaviin asiakirjoihin ja tavoitteisiin sitoudutaan

esimerkiksi eri ministeriöissä poliittista johtoa myöten, tavoitteiden asetannan on oltava riittävän kunnianhimoinen toimenpide-esityksineen ja tulosten toteutumisesta on seurattava tarkasti.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

Kyllä ovat.

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että alueiden kehittämisen tavoitteeksi on asetettu alueiden kestävä kasvun ja kilpailukykyyn edistäminen. Yrittäjät pitää onnistuneena kirjausta, jossa aluekehittämisellä vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeinorakennetta ja taloudellista tasapainoa, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta.

Suomen Yrittäjät katsoo, että julkisen sektorin tehtävä on luoda edellytyksiä yritysten menestymiselle. Kunta, maakunta ja alueella toimivat valtion viranomaiset luovat alustan, jolle yrittäjät ja yritykset rakentavat elinvoiman.

Yrittäjät esittää, että lainsäädäntöön kirjattaisiin luonnosversiota yksiselitteisemmin ja selkeämmin, että alueiden kehittämisen tavoitteissa on kyse ennen kaikkea yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä ja turvaamisesta.

Tämän johdosta esitämme lisättäväksi lainsäädäntöön kirjausta: ”Aluekehittämisen tavoitteena on luoda edellytykset kehittyvälle ja käytännönläheiselle yritystoiminnalle, joka parantaa alueen kilpailukykyä sen omista lähtökohdista.”

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**

Nähdäksemme ovat.

- **Saako 15 §:stä kokonais kuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

Kyllä saa. On tärkeää, että maakuntien liittojen tehtäväksi on lakiluonnoksessa määritelty alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen ja osaamisen kehittäminen.

Suomen Yrittäjät pitää erityisen onnistuneena säädöskohtaisia perusteluja, joissa todetaan, että maakunnan liitto kehittää elinkeinoelämän rakenteita yritysten ja työpaikkojen luomiseksi ja turvaamiseksi. Kehittämisessä otetaan huomioon kunkin alueen luontaisesti vahvat toimialat ja kohdennetaan toimia niiden vahvistamiseen ja uusiutumiseen, mutta myös uusien toimialojen luomiseen.

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

Suomen Yrittäjät pitää maakunnan yhteistyöryhmää tärkeänä toimielimenä. Jatkossakin yhteistyöryhmällä on oltava tosiasiallista vaikuttavuutta ja päätösvaltaa sekä sen lausuntoja on pidettävä sitovina. Suomen Yrittäjät ei kannata, että lainsäädännöllä millään tapaa heikentäisi ryhmän asemaa.

Suomen Yrittäjät esittää, että säädöskohtaiseen perusteluun kirjattaisiin nykyistä velvoittavammin ja selkeämmin, että yhteistyöryhmissä olisi oltava elinkeinoelämän järjestöjen edustus.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

Aluekehittämispäätöksestä

Aluekehittämispäätöksen toimeenpanoon on sitouduttava koko valtioneuvoston piirissä eri ministeriöineen. Tämä koskee myös poliittista johtoa.

Yritysten ja alueiden toimintaympäristö on selkeästi muuttunut koronavaikeuksissa. Suomen Yrittäjät esittää, että pääministeri Marinin hallitus tarkastelee uudelleen aluekehittämispäätöksen ja tekee siihen tarvittavat muutokset, jotka antavat alueilla työkaluja ja eväitä rakentaa elinvoimaa ja menestystä koronavaikeuksiin jälkeen. Aluekehittämispäätöksen on pysyttävä ajassa mukana ja tarpeen tullen sitä on voitava päivittää kesken vaalikauden.

Kohti yhden luukun mallia ja kevyempää hallintoa

Yrittäjät ja yritykset ovat alueen julkishallinnon merkittävä asiakasryhmä, jolla on paljon viranomaisasiointia edellyttäviä velvoitteita. Yrittäjät ja yritykset eivät ole vain julkisen sektorin passiivisia kohteita, vaan myös sen aktiivisia kumppaneita.

Yrittäjien kannalta ei ole monesti oleellista, onko kyse kenen viranomaisen vastuusta tai palvelusta, vaan hallinnolliset raja-aidat täytyy olla mahdollisimman huomaamattomia.

Suomen Yrittäjän kannattaa yhden luukun mallia. Siinä yrittäjä asioisi eri viranomaisten kanssa yhdeltä asiointipisteeltä eli ”luukulta”, josta voi hoitaa kaikki tiettyyn hankkeeseen tarvittavat luvat kerralla.

Viranomaisasioinnin digitalisoituessa edistämme kysy vain kerran -periaatetta. Siinä kertaalleen yritykseltä ja yrittäjältä kysytyt tiedot liikkuvat yrityksen tai yrittäjän niin halutessa viranomaiselta toiselle saumattomasti ja turvallisesti.

Oikein tehtynä julkisten palvelujen digitalisointi järkevöittää yritysten viranomaisprosesseja, säästää vaivaa ja aikaa ja nostaa palvelutasoa. Alueen julkista sektoria on aktiivisesti rakennettava alustaksi asiakaslähtöisille palveluekosysteemeille, jotka sisältävät niin julkisia kuin yksityisiä palveluntarjoajia.

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**

Erityisohjelmien ja rakennemuutosalueiden poistamisen myötä tarvitaan selkeää strategista ohjausta, jotta varoja käytetään vaikuttaviin ja tehokkaisiin hankkeisiin.

- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**

Suomen Yrittäjät esittää, että seuraavaan sitaattiin lisätään sana ”elinkeinoelämän”. Perustelu: Näin asia olisi yksiselitteisesti laissa ja se toisi maakunnille selkeää velvoittavuutta valmistella maakuntaohjelmaa yhdessä elinkeinoelämän kanssa. Maakunnissa elinkeinoelämä ja yritykset ovat suurin muutosvoima ja alueen kehityksen edellytys.

”Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, muiden viranomaisten, ELINKEINOELÄMÄN sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen kanssa”.

Yritysvaikutusten arviointi on keskeinen työkalu maakuntaohjelman laadinnassa ja sitä pitäisi hyödyntää nykyistä enemmän.

- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

Toimeenpanosuunnitelma korvataan aluekehittämiskeskusteluilla. Aluekehittämiskeskusteluiden on syytä olla tavoitteellisia ja tuloksiin tähtääviä. Aluekehittämiskeskusteluiden on oltava läpinäkyviä ja niistä on raportoitava mahdollisimman avoimesti. Aluekehittämiskeskustelujen kytkentä aluekehittämispäätökseen on tärkeää.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

Kohdassa 24 § säädetään yhteistyösopimuksista. Suomen Yrittäjien kokemuksen mukaan yhdellä rakennerahastokaudella voidaan toteuttaa 3-5 isoa maakunnallista muutosta, kun varat panostetaan mittaviin strategiaan kohteisiin ja tavoitteisiin. Suomen Yrittäjät myös muistuttaa, että yhteistyötä tärkeämpää on tarkastella hankkeiden tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

- **Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)**

Muutos kuulostaa loogiselta, koska erillisiä äkillisen rakennemuutoksen valtuuksia ei enää talousarviossa ole ja äkillistä rakennemuutosta voidaan tukea olemassa olevien määrärahojen ja toimintatapojen puitteissa.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)**

-

- **Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?**

- Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

Oikeudenmukaisen siirtymärahasen (JTF) osalta Suomen Yrittäjät toteaa, että on positiivista, että sen soveltamisalaan sisältyy pk-yritysten ja uusien yritysten tukeminen uusien kasvumahdollisuuksien ja työllisyyden luomiseksi niillä alueilla, joihin muutos vaikuttaa eniten. Samanaikaisesti on tärkeää tarjota tukea nykyisille pk-yrityksille ja yrityksille siirtymisen hallitsemiseksi.

JTF:n tuen on perustuttava alueelliseen siirtymäsuunnitelmaan. On erityisen tärkeää se, että pk-yritysten edustus on vahvasti mukana tällaisten alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatimisessa.

Rakennepolitiikan vähähiilisyystavoitteet edellyttävät matalankynnyksen toimenpiteitä ja palveluseleitä, jotka inspiroivat yrittäjiä kehittämään liiketoimintaansa.

- Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?

Muutosesitys rahoituslain 31.2§ 5-kohta. Yritystoiminnassa voi olla perusteltua syytä mukauttaa toimintaa muuttuneisiin olosuhteisiin silläkin uhalla, että yritystoimintaa ei muutoin voida jatkaa. Tästä syystä rahoituslain 31.2§ 5-kohta tulisi siirtää harkinnanvaraisiin takaisinperintäperusteisiin ja säätää, että kohdassa mainituissa muutostilanteissa huomioitaisiin toiminnan supistamiseen tai lopettamiseen johtaneet syyt ja olosuhteet.

Muutosesitys rahoituslain 31.3.§. Samoin rahoituslain 31.3§ tulisi siirtää harkinnanvaraisiin takaisinperintäperusteisiin jo siitäkin syystä, että kyseinen momentti sisältää esitetyssä muodossaan takaisinperintää koskevaa harkintaa. Omaistussuhteiden muutostilanteita koskeva muotoilu on tässä muodossaan liian avoin ja voi johtaa epäyhdenmukaisiin viranomaiskäytäntöihin. Säännöstö tulisi kirjoittaa siten, että tuki voidaan harkinnanvaraisesti periä takaisin, mikäli muuttuneessa tilanteessa oikeudellisia edellytyksiä tuen myöntämiselle ei enää olisi. Harkinta olisi sidottu laillisuusharkintaan ja kyseeseen tulisivat esimerkiksi kilpailuoikeudelliset, kuten notifioidun tukijärjestelmän edellytyksiin liittyvät yrityskohtaiset perusteet.

Muutosesitys 31.3.§ kytkeytyy etenkin yrityskauppoihin tai fuusioihin. Mikäli takaisinperintään johtavat muutokset omistuspohjassa yms. kuvataan yleisellä tasolla, tämä voi muodostaa esteen

yritysten omistusjärjestelyille. Harvoin kuitenkaan olisi estettä myöntää tukea uudelle oikeussubjektille. Siksi pääsääntönä tulisi olla asioiden säilyminen ennallaan, ja vain jos poikkeuksellisesti avustuksen edellytyksiä ei olisi, voisi käyttää harkintaa takaisinperintään.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

Hallinnollisten menettelyjen vähentäminen on erittäin kannatettava tavoite. Rakennerahastojen hallinto on monelle pk-yrittäjälle valitettavan raskasta. Monet yrittäjät kokevat, että hanketoiminta on hankalaa ja rahoitukseen sisältyy liikaa rajaavia ehtoja. Valtaosa yrittäjistä tarvitsee konkreettista apua hankehallinnossa ja byrokratian tulkinnassa. Tähän alueella on oltava saatavilla yrittäjien tarvitsemia palveluita ja tukea. Yksinkertaistettuihin kustannusmalleihin olisi hyvä saada myös vahvistusta sille, että palvelusetelit voisivat tulla kyseeseen.

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

-

- Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

-

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

Parhaat mahdollisuudet saavuttaa onnistuneita tuloksia rakennerahastopolitiikassa syntyvät silloin, kun rahoitus kohdistetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin.

Tikkala Janika
Suomen Yrittäjät